

S. 5–9. — [Electronic resource]. — Access mode: http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2014_6_3 [in Ukrainian]

6. Ryabokon V.P. Socio-economic problems of employment of rural population / VP Ryabokon // Economy of AIC. — 2012. — No. 12. — P. 95–99.

7. Sabluk G.I. Gender Problems of Women in the Life of the Rural Population / GI I. Sabluk // Economy of the Agricultural Complex. — 2017. — No. 2. — P. 33-38. — Access mode: http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2017_2_6 [in Ukrainian]

8. Stefanyuk S.V. Formation of the labor market of rural areas [Electronic resource] / S.V. Stefanyuk, L.O. Marmul // Tavriysky scientific bulletin. — 2012. — Exp. 78. — P. 329-330. — Access mode: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tavny_2012_78_63 [in Ukrainian]

9. Yakuba K.I. Management of labor resources of the village // Management of integrated development of agro-industrial production and rural areas / ed. P.T. Šabluka, MF Tramp — K.: NSC IAE, 2011. — P. 193-205. [in Ukrainian]

Стаття надійшла до редакції 14.08.2017 р.

УДК: 339

Мороз Н.К., студент
Національного авіаційного університету

АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНОГО СТАНОВИЩА УКРАЇНИ 2013–2017 РОКІВ

ANALYSIS OF THE ECONOMIC SITUATION IN UKRAINE 2013–2017 YEARS

Moroz N.K. student
National Aviation University

АНОТАЦІЯ. У статті розглянуто тенденції та основні показники розвитку економіки України на сучасному етапі, проаналізовано індекси економічної свободи, узагальнено основні напрями необхідних реформ.

Аналіз економіки України та виявлення негативних та позитивних тенденцій в розвитку країни розглядаються у дослідженнях багатьох науковців, серед яких С. Кулицький, ст. наук. співроб. СІАЗ НБУВ «Про перспективи розвитку української економіки у 2016 р.», Олег Соскін — директор Інституту трансформації суспільства «Визначення національної економічної моделі України: порівняльний аналіз можливих альтернатив» та багатьох інших.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ВВП, населення, безробіття, економічна свобода, імпорт товарів, експорт товарів.

ABSTRACT. In article tendencies in economy of Ukraine at the present stage of development are considered, her economic freedom is estimated, the main statistical data which influence economy of the state are analysed.

The analysis of the Ukrainian economy and the identification of negative and positive trends in the development of the country are examined in the studies of many scientists, including S. Kulitsky, senior research associate of Service of information and analytical providing National Ukrainian library of Vernadsky «On the Prospects for the Development of the Ukrainian Economy by 2016», Oleg Soskin, Director of the Institute for the Transformation of the Society «Determination of the National Economic Model of Ukraine: A Comparative Analysis of Possible alternatives» and many others.

KEYWORDS: GDP, unemployment, economic freedom, imports of goods, export of goods.

Вступ. За останню чверть століття людство зробило величезний крок у різних сферах розвитку: люди в середньому живуть довше, багатьом з них вдалося вирватися з убогості, і все більша кількість людей отримує якісніше харчування, ніж півстоліття тому. Людський розвиток збагачує і покращує життя людей, але на жаль, у різних країнах це відбувається не однаково, за останні кілька років економіка України зазнала величезних змін, і не всі вони мали позитивний ефект. На жаль, було багато негативних проявів в економіці, які призвели до погіршення і зменшення населення в Україні.

Мета статті (постановка проблеми). Сьогодні Україна повинна вступити на шлях розвитку, зробити свідомий вибір на користь виходу із сформованої кризової ситуації, що склалася, а так само своєчасно реагувати на непередбачені і потокові проблеми. Актуальним постає питання дослідження економічної свободи України, виявлення та вирішення питань розвитку бізнесу, податкової системи, трудових відносин, фінансової свободи і т. д. Тому метою статті є розкрити сучасні проблеми економіки України, встановити та оцінити основні фактори впливу та узагальнити основні напрями реформування.

Виклад основного матеріалу досліджень.

Економіка України є крихкою із-за таких змін, як: значний відтік капіталу з країни, постійні зриви виробництва і незначних обсягів експорту. Всі ці фактори значною мірою негативно впливають на курс гривні та зменшують резерви держави. Загальна стійкість фінансової політики держави погіршилась, зріс дефіцит бюджету і державного боргу. Верховенство закону не є стабільним, а також має місце неефективність судової системи.

За статистикою, в Україні повертають 8,6 центів з кожного долара заявлених зобов'язань. Для порівняння — у Східній Європі та Центральній Азії цей показник — 37,7, а в розвинутих країнах — 71,9.

Основні причини спаду ВВП протягом останніх років ті ж самі: переробні заводи металургійної промисловості сходу країни в даний момент або зовсім не працюють, або функціонують на мінімальних потужностях. Така ж тенденція і на багатьох підприємствах центральної України (рис. 1).

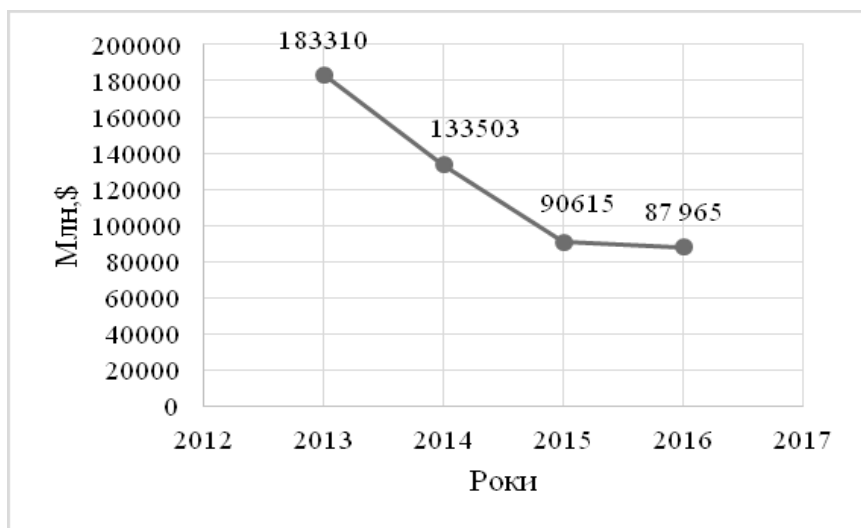

Рис. 1. Динаміка ВВП України у 2013–2016 роках, млн \$ [4]

У табл. 1 можна побачити динаміку показників номінального ВВП протягом 2013–2016 років у гривневому та доларовому еквіваленті, а також порівняння по роках обсягів імпорту та експорту товарів, їх сальдо.

Із табл. 1 видно, що ВВП України протягом 2013–2016 років поступово зростає у гривневому еквіваленті, але якщо перевести дані в міжнародну валюту (наприклад, у долар), ситуація зовсім інша, обсяги ВВП України знижуються. По експорту ситуація аналогічна. У 2016 році наша країна має майже в 2 рази вищий показник експорту в гривневому еквіваленті, ніж у 2013 році, але в доларовому співвідношенні цей показник у 1,5 рази менший.

Таблиця 1

ДИНАМІКА ВВП УКРАЇНИ 2013–16 РОКІВ У ГРН В ДОЛ. США [4]

Номинальний ВВП		Експорт товарів і послуг		Імпорт товарів і послуг		Сальдо
Рік	грн	грн	%, ВВП	грн	%, ВВП	грн
2013	1 465 198	629 401	42,96	-764 730	-52,19	-135 329
2014	1 586 915	771 129	48,59	-826 764	-52,10	-55 635
2015	1 988 544	1 045 928	52,60	-1 083 438	-54,48	-37 510
2016	2 383 182	1 174 625	49,29	-1 323 127	-55,52	-148 502
Рік	дол. США	дол. США	%, ВВП	дол. США	%, ВВП	дол. США
2013	183310	78743,96	42,96	-351216	-52,19	429960
2014	133503	64873,06	48,59	-256249,6	-52,10	321123
2015	90615	47661,39	52,60	-166314,9	-54,48	213976
2016	87 965	43356,27	49,29	-158440,3	-55,52	201797

Найбільша кількість безробітного населення в Україні спостерігалась у 2014 році, на кінець 2016 року знову відзначено тенденцію до зростання безробіття (рис. 2 і 3).

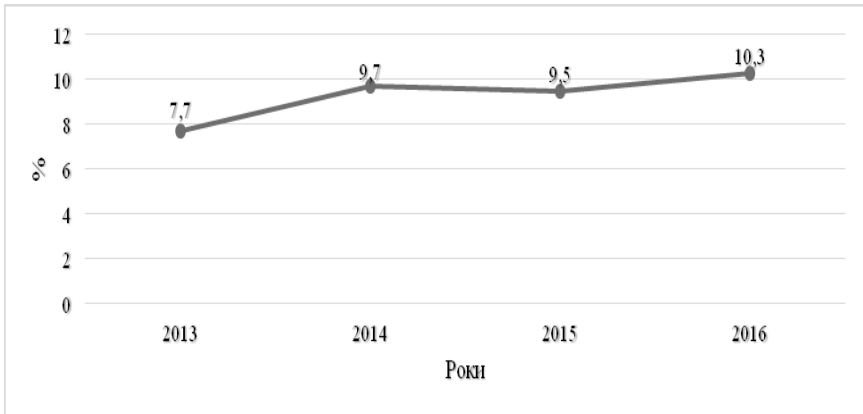

Рис. 2. Рівень безробіття в Україні 2013–16 років, % [4]

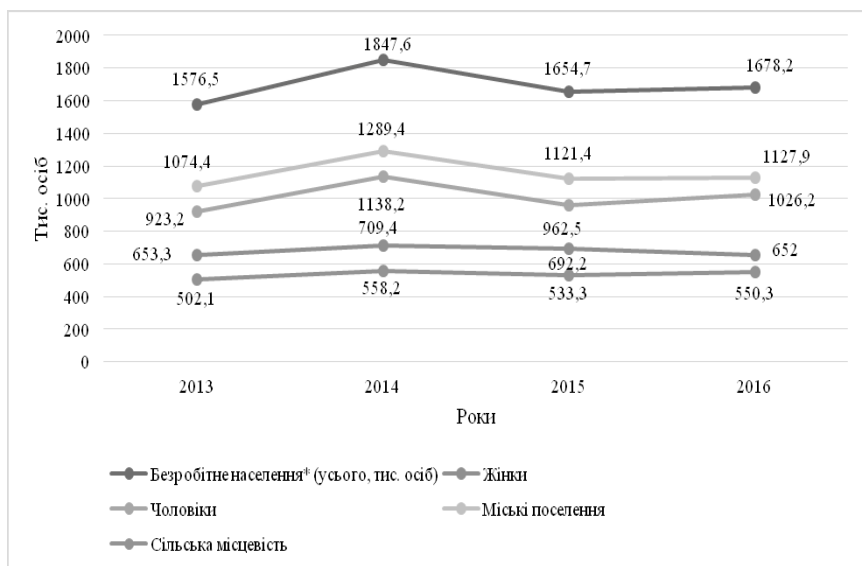

Рис. 3. Безробітне населення України (за методологією МОП), у віці 15–70 років, у 2013–2016 роках, тис. осіб [4]

Пік інфляції по рокам, що розглядаються, припадає на 2015 рік, надалі відбувається її спад, це показано на рис. 4.

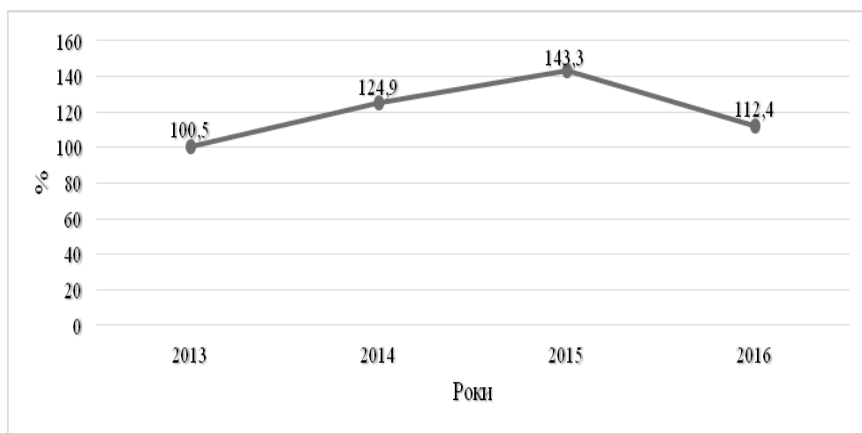

Рис. 4. Рівень інфляції в 2013–2016 рр., початок 2017 року, % [4]

Національний банк України зберіг прогноз інфляції на 2017–2019 роки [2]. На інфляцію у 2017 році впливає зростання внутрішнього попиту і виробничих витрат, що обумовлено дворазовим підвищенням мінімальної заробітної плати на початку року. Зокрема, базова інфляція виростає до 6,5 %, а зростання цін на сирі продукти — прискориться до 7,8 % [3].

На рис. 5 показано динаміку мінімальної заробітної платні з 01.01.2013 по 01.01.2017 рік, у гривневому та доларовому США еквівалентах (було взято курс долара до гривні відповідно до підвищення мінімальної заробітної плати).

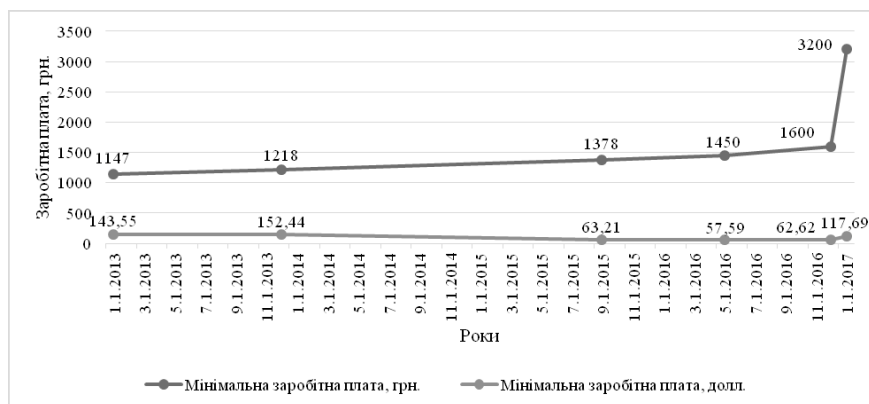

Рис. 5. Мінімальна заробітна плата з 01.01.2013 по 01.01.2017 рік [4]

Відтворення людського капіталу здійснюється за допомогою вкладення інвестицій на задоволення людських потреб. Один з основних напрямків підвищення ефективності інвестицій у людський капітал — удосконалення структури особистого доходу кожного громадянина, тому що саме особистий дохід забезпечує безпосередній рівень існування людини. Дохід, представлений в основній своїй частині заробітною платою, відображає ринкові інвестиції в людський капітал.

Порівнюючи 2013–16 рр. можна зробити висновок: починаючи з 2013 року з України йде масових відтік іноземних інвестиції. Сальдо (різниця між надходженням і відтоком інвестицій) на 2016 рік мало від’ємне значення, а саме -1826,2 млн доларів (рис. 6).

За словами речника Міністерства закордонних справ України [1], протягом 2014–2015 років Урядом України вжито комплекс заходів зі створення якісно нових умов ведення бізнесу, що ма-

ють забезпечити відбудову економіки України та її стабільний розвиток.

Економіка зможе відновити зростання за умов, коли інвестори почнуть вкладати гроші в Україну, а для цього потрібно запровадити ряд реформ. Також піднесенню економіки України може сприяти розвиток таких секторів економіки, як: фармацевція, агросектор, інформаційно-комунікаційні технології, військова промисловість, нанотехнології тощо.

У випадку припинення інвестиційної діяльності іноземному інвестору гарантується повернення його інвестиції в натуральній формі або у валюті інвестування без сплати мита, а також доходів від інвестицій у грошовій або товарній формі. Держава також гарантує безперешкодний і негайний переказ за кордон прибутків і інших коштів в іноземній валюті, одержаних на законних підставах унаслідок здійснення іноземних інвестицій.

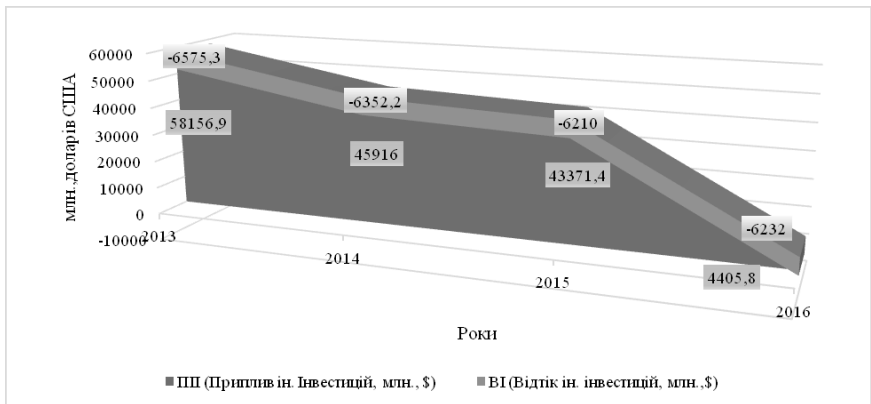

Рис. 6. Приплив та відтік іноземних інвестицій в економіку України в 2013–16 роках, млн \$ [4]

Вирішенню проблемних питань інвесторів покликани сприяти комісії із сприяння досудовому врегулюванню спорів з інвесторами, які можуть створюватися органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування як тимчасові консультативно-дорадчі органи з метою сприяння досудовому врегулюванню спорів між інвестором і органом виконавчої влади (місцевого самоврядування).

У 2013 році значно збільшилася хвиля мігрантів, що виїжджають з України. Різке збільшення кількості емігрантів почало-

ся в 2013 році і триває досі. Процес ускладнюється через війну і економічну кризу. Основна частка зниження рівня зайнятості, зростання безробіття в 2014 році обумовлена факторами постреволюційної ситуації: кризою державного управління, втратою АР Крим, економічним шоком, втратою контролю над найбільш урбанізованою частиною Донбасу. Війна породила небачене в новітній історії України явище — військових біженців. За даними Комітету статистики Євросоюзу, у 2013 році в країнах ЄС просили притулку 1055 українців, у 2014 році 14 050 осіб.

Останні роки спостерігається деякий спад відтоку громадян, що виїжджають з країни. Еміграція, особливо трудова, — законне явище для України. Але якщо через кілька років хоча б частина емігрантів повернеться з новими знаннями і навичками, то вони зможуть допомогти «підняти» Україну. Залишилося зовсім небагато — переконати їх повернутися і запропонувати гідні умови, саме цьому сприятимуть нові реформи нашої країни.

Ріст безробіття в Україні зумовив те, що країну покидає працездатне населення. У зв'язку з цим кількість населення після 2014 року різко знизилася, але в 2015–16 роках ситуація дещо стабілізувалась (рис. 7).

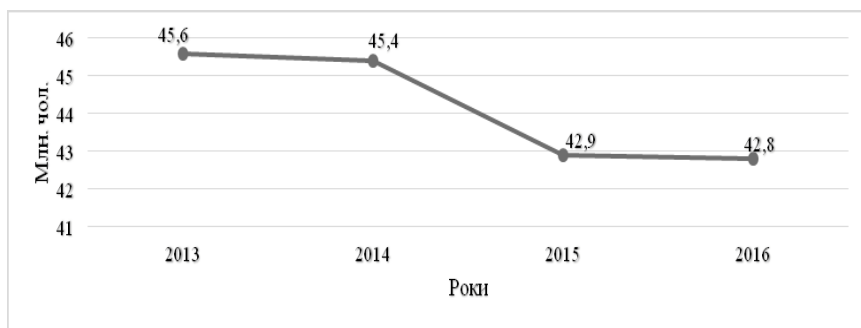

Рис. 7. Наявне населення України в 2013–16 роках, млн чол. [4]

Також особливе місце займає рух капіталів: зароблені кошти за кордоном. В умовах формування привабливого бізнес-клімату для розвитку малого і середнього підприємництва саме зароблені за кордоном кошти могли б стати двигуном реформ і змін в економіці України.

Держава могла б створити ряд умов для легалізації капіталів, їх збереження та примноження з користю для вітчизняної економіки. Адже, за даними дослідження Міжнародної організації з мі-

грації, кожен п'ятий мігрант готовий інвестувати кошти не тільки в свою сім'ю, а й у діяльність місцевої громади, звідки він і відправився в пошуках великих заробітків.

Зменшення чисельності населення відбувається під впливом кількох чинників, серед яких рівень життя, який не сприяє демографічному підйому та високий рівень безробіття серед молоді.

Надалі розглянуто індекс економічної свободи, аналіз динаміки якого можна побачити причини відтоку людських ресурсів з України.

Індекс економічної свободи — показник, який щорічно розраховується Wall Street Journal і Heritage Foundation (американський дослідницький центр). Індекс економічної свободи базується на 10-ти індексах, які оцінюються за шкалою від 0 до 100, причому, показник 100 відповідає максимальній свободі: свобода бізнесу, торгівлі, грошова, фінансова, від корупції, трудових стосунків, також входять сюди державні витрати і захист прав власності (рис. 8).

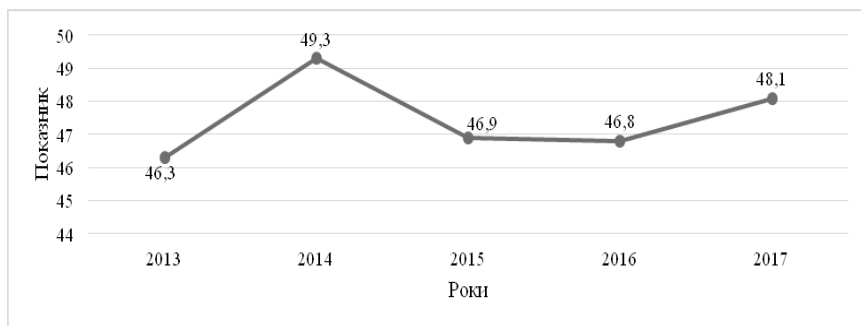

Рис. 8. Індекс економічної свободи України [5]

Вага кожного з 10 факторів вважається однаковою, через це загальний індекс являє собою середнє арифметичне від вище зазначених показників (табл. 2).

На початок 2017 року Україна займала 166 місце з 180 країн (48,1 балів), між Анголою (48,5 балів) 165 місце та Суринамом (48,0 балів) 167 місце. Тобто нашій державі необхідно докласти чимало зусиль для того, щоб покращити всі «свободи», про які йшла мова вище: для досягнення формування демократичної та вільної країни.

У нас є всі підстави сподіватися, що порядок речей в Україні ще можна та необхідно змінити, і що перетворення, що розпочали-

ся в державній системі, можливі. Те, що сьогодні для нас, українців, здається серйозною проблемою, завтра буде подоланим.

Таблиця 2

ІНДЕКС ЕКОНОМІЧНОЇ СВОБОДИ КРАЇН ПО ГРУПАМ [5]

Група	Показник
Вільні	80—100
В основному вільні	70—79,9
Помірно вільні	60—69,9
В основному невольні	50—59,9
Деспотичні	0—49,9

Оскільки Україна позиціонує себе як транзитну державу, то доцільно розглянути перевезення вантажів і вантажообіг за 2013–2016 роки різними видами транспорту: авіаційним, трубопровідним, водним, автомобільним, залізничним, на рис. 9 і 10.

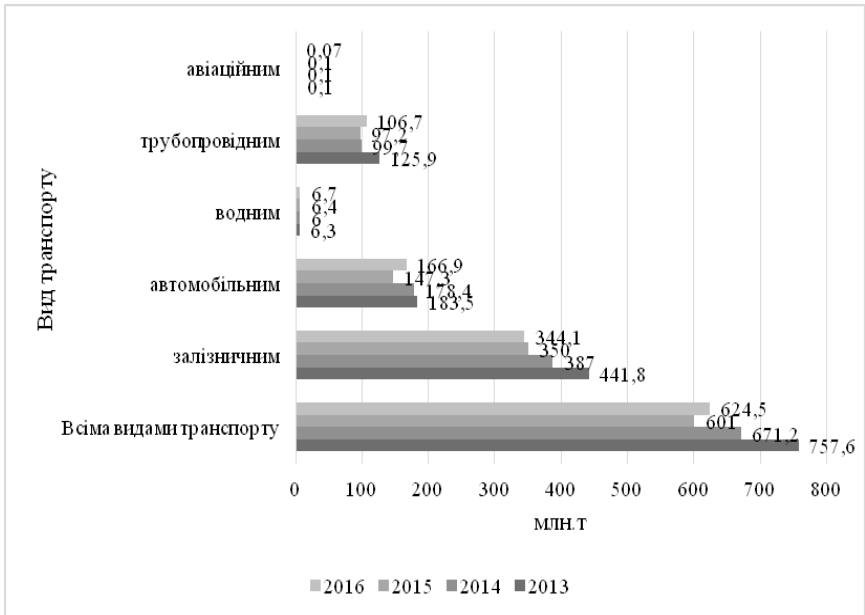

Рис. 9. Перевезено вантажів млн т у 2013–2016 роках [4]

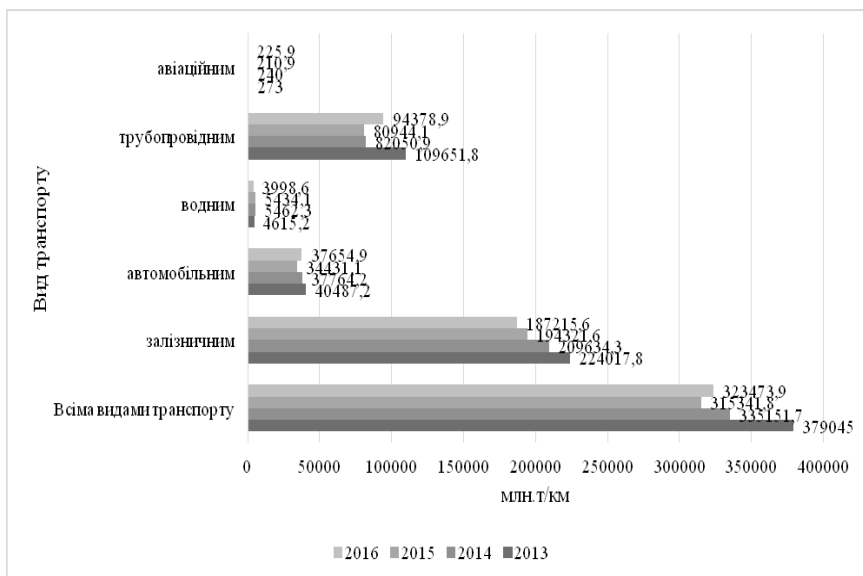

Рис. 10. Вантажообіг, млн. т/км у 2013–2016 роках [4]

З огляду на зазначені дані, можна зробити висновок, що Україна мала певний спад у вантажоперевезенні товарів у 2014 та 2015 роках, але в 2016 році ситуація стала покращуватись і перевезення вантажів разом з вантажообігом стало зростати.

В Україні було проведено ряд реформ, які були направлені на покращення життя громадян України та створення комфортних умов для ведення бізнесу:

1. Ухвалено закон Про публічні закупівлі про приведення державних закупівель відповідно до міжнародних стандартів і вжиття заходів з подолання корупції.

2. Проведена істотна дерегуляція у морських портах. Найголовніша з запропонованих переваг — суттєве скорочення кількості контрольних процедур, що значно спростить ведення бізнесу в галузі морського транспорту.

3. Рада підтримала публічні закупівлі. Верховна Рада підтримала законопроект про державні закупівлі, перевівши державні закупівлі в електронний формат. Прийняття проекту закону сприятиме імплементації Угоди про асоціацію, надасть можливість удосконалити правила та умови здійснення державних закупівель і забезпечить створення системи електронних закупівель, а також створить умови для подолання корупції.

4. Розпочато реформування в освіті. Забезпечення доступу до вищої освіти за принципом індивідуального підходу. Найголовнішими досягненнями законодавчої реформи вищої освіти, що була започаткована влітку минулого року, стали гарантія автономії українських університетів і створення сучасних механізмів забезпечення якості у вищій освіті.

5. Впровадження Пенсійної реформи. Якщо поглянути на це з фіскальної точки зору, вона важлива, тому що 11 % ВВП держави витрачається через Пенсійний фонд, при цьому лише половина з цих коштів покривається пенсійними внесками населення, решта фінансується бюджетом. Це є величезним дисбалансом. Більша частка українських пенсіонерів, а це приблизно 70 %, живуть за межею бідності. По-перше, саме вони і потребують захисту держави [6].

Висновки з проведеного дослідження. Розумне слідування структурним реформам для зниження рівня корупції та відкриття економіки для західних інвестицій, а також фінансових установ — матиме вирішальне значення в наданні допомоги для стабілізації економіки України. Слід зазначити, що уряд розпочав комплекс реформ для відновлення зростання економіки, але прогрес цих реформ не є поки очевидним.

Розробка довгострокової стратегії дозволить сформувати тактичні та стратегічні завдання для уряду України, сприятиме інвестиційній привабливості України та формуванню привабливого бренду країни, забезпечуватиме стабільну економіку і допоможе тримати стійкий мир для майбутніх поколінь. Варто не забувати про те, що в першу чергу сенс людського розвитку полягає в тому, щоб його плодами міг користуватися кожен.

Список літератури

- 1) <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/economic-cooperation/invest-climat>
- 2) https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=47279306&cat_id=55838
- 3) <https://www.rbc.ua/rus/news/nbu-sohranil-prognoz-inflyatsii-2017-2019-1492759617.html>
- 4) <http://www.ukrstat.gov.ua/>
- 5) <http://www.heritage.org/index/>
- 6) <https://ukr.media/ukrain/299581/>

Reference

- 1) <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/economic-cooperation/invest-climat>
- 2) https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=47279306&cat_id=55838

3) <https://www.rbc.ua/rus/news/nbu-sohranil-prognoz-inflyatsii-2017-2019-1492759617.html>

4) <http://www.ukrstat.gov.ua/>

5) <http://www.heritage.org/index/>

6) <https://ukr.media/ukrain/299581/>

Стаття надійшла до редакції 25.08.2017 р.

УДК 339.92

Столярчук Я. М.

д.е.н., професор кафедри
міжнародної економіки КНЕУ

СУЧАСНА МІЖНАРОДНА МІГРАЦІЯ: ГЛОБАЛЬНИЙ ФОРМАТ, РЕГІОНАЛЬНІ СУПЕРЕЧНОСТІ

MODERN INTERNATIONAL MIGRATION: GLOBAL FORMAT, REGIONAL CONTRADICTIONS

Stoliarchuk Y. M.

Doctor of Economic Sciences,
Professor of International
Economy Department, KNEU

АНОТАЦІЯ. У статті розкрито ключові риси й особливості розвитку міграційних процесів на глобалізаційному етапі світогосподарського поступу. Проаналізовано специфіку міграції інтелектуальних ресурсів та її вплив на конкурентні позиції держав імміграції. Значну увагу приділено аналізу регіональних суперечностей міграційних процесів, пов'язаних з наростанням політичної нестабільності. **КЛЮЧОВІ СЛОВА:** міграція, світовий ринок праці, транснаціоналізація, внутрішньокорпоративний ринок праці, вплив інтелекту, грошові перекази, глобалізація, політична нестабільність.

ANNOTATION. The article highlights the key characteristics and features of the development of migration processes in the terms of globalization. The specificity of migration of intellectual resources and its influence on the competitive positions of the countries of immigration have been analyzed. Considerable attention is paid to the analysis of regional contradictions of migration processes associated with the growth of political instability.

KEY WORDS: migration, world labor market, transnationalization, internal labour market, brain drain, money transfers, globalization, political instability.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Фундаментальні процеси еко-